

UIT HET LEVEN VAN GROTE MANNEN

MAARTEN LUTHER

DOOR

Ds B. W. GANZEVOORT

Ter inleiding

Dit boekje bedoelt u te brengen tot een eerste of een hernieuwde kennismaking met de man, die door Gods bestel zulk een machtige invloed heeft gehad in de geschiedenis van kerk en wereld.

We hopen, dat dit weinige u zal doen verlangen naar meer kennis van de grote hervormer. Niet om mensen te vereren, maar om te zien, hoe Christus Zijn kerk in stand houdt en haar na een tijd van diep verval terug riep tot Zijn Woord in de Heilige Schrift, tot de Bijbel.

Wie dit werk van Christus erkent, beseffe zijn grote verantwoordelijkheid, dat hij de schat van het zuivere Evangelie niet mag laten verloren gaan, dat hij zijn voorrechten niet mag prijsgeven, ook niet om huwelijks- of andere belangen, maar dat hij aan de beginselen van de Hervorming, aan de waarheid van Gods Woord, trouw moet blijven in persoonlijk belijden en beleven.

De geboorte van Luther

Twee mensen, die de strijd om het bestaan aanderden, dat waren Hans Luther en zijn vrouw. Hans, die op de boerderij geboren was, maar geen eigen hofstee kon krijgen en daarom liever in de kopermijnen van Eisleben ging werken om een goed stuk brood te verdienen. En zijn vrouw, die hem wilde helpen om vooruit te komen.

Aan deze mensen werd 10 November 1483 een zoon geboren, die de volgende dag werd gedoopt en toen, naar den heilige van die dag, de naam „Maarten” kreeg.

Godsdienstig als zij waren, hebben de ouders hun zoon aan God opgedragen, maar zij hebben zeker niet vermoed, welke plaats hij in de geschiedenis van Kerk en wereld zou krijgen.

Luther op school

Niet lang na Maartens geboorte trok Hans met zijn gezin naar Mansfeld. Gemakkelijk hadden zij het niet. Maarten wist later nog, hoe zijn moeder in vroeger jaren met een vracht hout op haar rug thuis kwam.

Gemakkelijk had ook Maarten het niet. Vader had zijn kinderen hartelijk lief, maar hij was streng. Dit heeft in het leven van den zoon een grote invloed gehad. Dacht hij aan God en aan den Here Jezus Christus, dan zag hij meer een streng Rechter voor zich, dan een genadig Helper en Verlosser.

Op school, waar zijn Vader hem naar toe bracht, had hij het ook hard te verduren. Veel slagen, maar weinig liefde. Wat hem echter goed deed, was het zingen. Latijnse liederen voor de koordienst in de kerk, en een enkele keer ook een lied in de eigen taal. Daar ging zijn hart bij open.

Luther zingt als koorknaap

Hans Luther verlangde voor zijn jongen goed onderwijs. Daarom liet hij hem, zodra het hem mogelijk was, naar Maagdenburg gaan, waar een school was van de „Broeders des gemenen levens”, en later, na ongeveer een jaar, naar Eisenach.

Eigenaardig was de manier, waarop de jongens aan de kost moesten komen : zij trokken langs de huizen, zongen dan allerlei liederen en gebeden, en kregen hun beloning van de burgers. Dit bedelen werd als een vroom werk beschouwd, dat ook diende om ootmoed te leren.

Deze praktijk heeft Maarten door zijn prachtige stem in aanraking gebracht met de families Cotta en Schalbe, en de omgang met deze mensen, die God zochten te dienen in hun gezin en in de wereld, is voor zijn algemene en geestelijke vorming van grote betekenis geweest.

Luther ondekt een Bijbel

De jaren gingen voorbij en de universiteit kwam in 't zicht. Hans Luther had zijn zoon bestemd voor de studie in de rechten. Daar verwachtte hij het meeste van voor de toekomst. In 1501 liet Maarten zich inschrijven aan de beroemde universiteit van Erfurt. Uit zijn studietijd herinnerde hij zich later, dat hij, toen hij twintig jaar oud was, in de bibliotheek voor het eerst van zijn leven kennis maakte met een complete Bijbel. Tot nu toe kende hij alleen de stukken, die naar vaste orde in de kerk werden gelezen. Hier had hij de hele Bijbel. Vooral boeide hem de geschiedenis van Hanna en Samuël. Samuël was in vroeger tijd een groot hervormer geweest voor het volk Israël. Luther zou het worden voor de Kerk. Toch leek het daar nog weinig op, zolang zijn studie op het terrein van de rechten lag.

Luther naar het klooster

Luthers hart ging naar meer vragen dan naar studie en wetenschap. Langzamerhand werd hij zich meer bewust van zijn verhouding tot God. Dat bracht onrust bij hem. God een heilig Rechter, en hijzelf een mens, die geen volmaakt heilig leven aan God kon aanbieden, maar in alles te kort kwam. Angst om zijn zonde en vrees voor Gods gericht gingen hem kwellen. Hoe zou hij rust en vrede kunnen vinden?

Eind Juni 1505 is hij op weg van huis naar Erfurt. Daar barst een verschrikkelijk onweer los, en de bliksem slaat vlak bij hem in. Met een bevend hart roept hij St. Anna aan: Help mij, St. Anna, ik zal monnik worden! Dit zag hij nu als de door God hem gewezen weg om Gods genade te verkrijgen.

Van zijn vrienden neemt hij afscheid, en dan gaat hij de volgende dag naar het klooster van de Augustijner Eremieten om daar opgenomen te worden.

Luther tot priester gewijd

Niet direct krijgt hij zijn plaats onder de kloosterlingen. Eerst moest hij tonen tegen de moeilijkheden van het monnikenleven bestand te zijn. Daarop kwam het proefjaar, en toen dat voorbij was, werd hij voor de keus gesteld in de wereld terug te keren of zijn leven voorgoed aan God en aan de orde te wijden. Overtuigd, dat die nu Gods wil voor zijn leven was, legde broeder Maarten de klooster-geloften af.

Hij kreeg nu zijn eigen cel, en kon zich gaan voorbereiden voor de priesterwijding. 2 Mei 1507 is die grote dag voor hem aangebroken. Huiverend draagt hij voor de eerste maal de mis op; zó vervult hem het besef van de heiligheid van deze dienst.

Luther valt in onmacht

Gewillig onderwierp Luther zich aan de strenge kloostertucht. Harde arbeid overdag en lang nachtwaken greep hij aan als middelen om de macht van de zonde in hem te breken en vrede te vinden met God. „Ik nam het monnikenleven ernstig op” — zo zei hij later — „want ik vreesde voor het laatste oordeel en ik verlangde toch met heel mijn hart om zalig te worden.” „Wij weerden ons met vasten, waken, bidden, mislezen, ruwe kleren, harde bedden enz. tegen boze gedachten en we wilden met ernst en met geweld heilig zijn.” Hij legde zichzelf méér op dan van hem werd geëist, en méér dan goed was voor zijn gezondheid. De vrees dreef hem. „Als er ooit een monnik door monnikerij zalig zou zijn geworden, dan was ik het geweest”, kon hij later ook van zichzelf getuigen.

Maar hoe meer hij streed, des te minder vrede vond hij. Want — en dat zou hij later zien — de vrede met God is geen vrucht van 's mensen werken, maar gave van Gods gena.

Luther wordt getroost

Angst en verschrikking benauwden Luther. Zijn zelfkastijdingen braken zijn weerstandsvermogen en maakten de strijd nog zwaarder. Trouw ging hij ter biecht, maar dan kwelde hem weer de vraag, of zijn berouw wel echt en diep genoeg was, en joeg de onrust zijn hart weer op.

Enige hulp in deze nood kreeg hij van een ouderen kloosterbroeder, die hem erop wees, dat God gebiedt op Hem te vertrouwen, en van den vicaris-generaal van zijn orde, von Staupitz, die hem opwekte de Bijbel te blijven lezen en onderzoeken en zich in alles aan Christus te houden, want in Hem liggen alle schatten verborgen.

Klaagt hij aan von Staupitz over zijn aanvechtingen, dan is het antwoord: „God wil iets van u maken, daarom gaat gij door zoveel strijd”.

Luther geeft les aan de Universiteit

Het is wel door von Staupitz geweest, dat Luther in 1508 de opdracht kreeg onderwijs te geven in de filosofie aan de universiteit van Wittenberg. Hij kwam hier in een eigenaardige wereld. De keurvorst Frederik, die de universiteit had gesticht, was een man, die groot belang hechtte aan wetenschappelijke ontwikkeling, maar ook zijn hart verpand had aan de reliquieën. Meer dan vijf duizend had hij in zijn slotkapel bijeengebracht. Zo bevredigde hij zijn vroomheid en hield hij ook heel wat mensen, die anders op bedevaart zouden gaan naar andere streken, mét hun geld in eigen land.

Het onderwijs in de filosofie had niet de liefde van Luthers hart. Zelf volgde hij de lessen in de theologie. En hoe meer hij zich hierin verdiepte, des te meer voelde hij, dat de manier, waarop de filosofie werd beoefend, een gevaar betekende voor het levend geloof.

Luther predikt in de Kloosterkapel

Op een dag, toen Luther met een bedrukt gemoed over de binnenplaats van het klooster ging, hield von Staupitz hem staande. Hij droeg hem nu ook op geregeld te preken in de kloosterkapel.

De eerste reactie bij Luther was vrees en beven. „Dat wordt mijn dood!“ Maar von Staupitz liet zich daardoor niet afschrikken. Hij kende zijn mannetje wel en wist wel wat goed voor hem was. „In Gods naam dan maar dood, God kan daarboven ook wel verstandige mensen gebruiken.“

Het duurde niet lang, of het preken werd Luthers liefste werk. En niet alleen werd voor hém het preken een genot, maar ook voor anderen het fuisteren. Verscheidene van zijn collega's en andere voorname mannen kwamen geregeld naar hem horen.

Door dit werk werd de band aan de Bijbel versterkt.

De reis naar Rome

't Was in de laatste maanden van 1510. In de Augustijnerorde waren moeilijkheden opgekomen en met een ouderen ordebroeder was Luther aangewezen om de zaken in Rome te behandelen.

Een belangrijke reis was het voor hem. Hij hoopte nu ook in Rome de grote aflaat voor zijn zonde te verkrijgen en door een algemene biecht bij de priesters daar eindelijk van zijn innerlijke onrust te worden bevrijd.

Veel kerken heeft hij in Rome bezocht, missen gelezen, relikwieën vereerd, de z.g. Pilatustrap op zijn knieën beklommen. Maar diep werd hij geschokt door de manier, waarop handel werd gedreven met de geestelijke goederen, door de weelde waarin de Paus en de andere geestelijke leefden en door hun oneerbiedigheid in de bediening van de mis.

Zijn geloof aan de beginselen van de Roomse Kerk verloor hij daarmee niet, maar de onrust van zijn hart bleef. Rome redde hem niet.

Luther bevordert tot doctor

Toen Luther uit Rome terug was, kwam een nieuwe opdracht: hij zou von Staupitz opvolgen als hoogleraar in de Bijbelse theologie. Daarvoor moest hij eerst promoveren. Met grote plechtigheid werd hij 19 October 1512 tot doctor uitgeroepen.

Bij zijn promotie moest hij de gelofte afleggen, dat hij de Heilige Schrift trouw en zuiver zou prediken en onderwijzen. Deze eed heeft hem later dikwijls moed gegeven in zijn strijd.

Met hart en ziel gaf hij zich aan zijn nieuwe werk. En het bracht hem tot steeds dieper inzicht. Het licht brak ten volle door, toen hij leerde zien, dat de rechtvaardigheid, waardoor de mens voor God kan bestaan, een gave is van Gods genade alleen en nooit een loon voor zijn goede werken.

Zijn onderwijs was vrucht ook van eigen zielservaring. Waar zijn hart vol van was, vloede zijn mond van over.

Luther wordt Vicaris

Het bleef niet bij de theologische lessen en de prediking 's Zondags en in de week. Luther werd ook geroepen om toezicht te oefenen op de elf kloosters van het district van zijn orde.

Dit bracht mee, dat hij dikwijls op reis moest en heel wat correspondentie kreeg te behandelen.

Hij, die zelf tot het volle licht in Christus mocht komen, heeft in zijn brieven vele anderen in hun geestelijke nood geholpen door hen erop te wijzen, dat de mens met God niet in het reine komt door eigen inspanning en vroomheid, maar door zijn vertrouwen geheel op Christus te stellen.

Zijn kracht voor al zijn werk lag in zijn gebed. Had hij bijzonder veel te doen, hij nam bijzonder tijd voor het gebed. Wat ons van Luthers gebedsleven is bekend geworden, heeft een R.K. theoloog aanleiding gegeven, Luther tot een voorbeeld te stellen voor alle Christenen.

Luther slaat zijn 95 stellingen aan

31 October 1517 — het is feest in Wittenberg ter herdenking van de kerkwijding — is het Luthers beurt een aantal stellingen bekend te maken voor een academisch dispuut.

Als onderwerp heeft hij gekozen aflaat en boete. Een aflaat was een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van kerkelijke straffen voor bedreven zonde. In deze tijd werd er een schandelijke handel mee gedreven, waarvan de opbrengst voor de helft moest dienen voor den paus en voor de andere helft voor den aartsbisschop van Maagdenburg en Mainz.

De verderfelijke werking van dit bedrijf had Luther leren kennen in de biechtstoel, en zijn hart dreef hem nu om uit liefde tot Christus tegen de misbruiken te getuigen, en in het licht te stellen, dat wie waarlijk God liefheeft, zijn leven lang smart gevoelt over zijn zonden en ertegen strijdt en de vergeving ervoor zoekt door Gods genade.

Luther voor den Kardinaal

Luthers stellingen waren opgesteld in het Latijn; maar werden door de studenten direct vertaald, de boekdrukkers deden ook wat ze konden, en in een minimum van tijd waren de stellingen door heel Duitsland bekend. Met grote geestdrift werden ze door het volk ontvangen.

De paus, Leo X, nam de zaak eerst niet zo zwaar op. Maar daarna bemerkte hij, dat er meer aan vast zat. Verschillende pogingen werden gedaan om Luther tot herroepen te bewegen. Zo kwam kardinaal Cajetan als gezant van den paus te Augsburg en verscheen Luther hier voor hem. Het kwam tot ernstige discussies. Maar van herroepen was geen sprake; Luther wist zich te zeer in overeenstemming met de H. Schrift. Tenslotte wilde Cajetan van overleg niet meer weten: „Ik wil met dat beest niet meer spreken, want hij heeft diepe ogen en wonderlijke beschouwingen in zijn hoofd”.

Luther verdedigt zijn geloof in den Bijbel

De strijd, die ontbrand was, werd ook in een openbaar wetenschappelijk dispuut gestreden. Hertog George van Saksen ontving in Leipzig de twee partijen in de grote zaal van zijn burcht. Twee katheders stonden hier tegenover elkaar. Na plechtige voorbereiding en nadat eerst een ander theoloog was opgetreden, kwam Luther aan de beurt om zijn overtuiging te verdedigen tegenover professor Johannes Eck van Ingolstadt, die het Roomse standpunt verdedigde.

Tien dagen streden de beiden. Het ging over het gezag van den paus en van de grote kerkvergaderingen, de concilies. Luther beleed, dat niet de paus en niet de concilies het laatste woord hadden, maar de Heilige Schrift als Gods Woord, en dat ieder zich hierop mag beroepen. Dit was in het geheel van de strijd een punt van geweldig belang. De verschillende posities tekenden zich al scherper af, en Luther zag hoe langer hoe duidelijker, waar de nadruk moest vallen.

Luther verbrandt de banbul

In Rome ging men naar middelen zoeken om tot een beslissing te komen. Het eind was, dat de paus een banbul liet uitgaan, waarin 41 ketterijen van Luther werden veroordeeld en hem een tijd van zestig dagen werd gegeven om te herroepen. Deed hij dit niet, dan had ieder, die hem tegenkwam, de plicht hem gevangen te nemen en over te leveren.

Zonder door den paus te zijn verhoord, was Luther door hem veroordeeld. Ook hoorde hij, dat zijn boeken, o.a. te Leuven, in het openbaar waren verbrand. Er was dus geen sprake van, dat men zijn oproep tot hervorming en vernieuwing ter harte wilde nemen. Integendeel, als een ketter werd hij veroordeeld. Luther gaf nu een niet minder duidelijk antwoord: op 10 December 1520 verbrandde hij op een brandstapel buiten Wittenbergs stadsmuur het kerkelijk wetboek van Rome, en daarna wierp hij de banbul in het vuur.

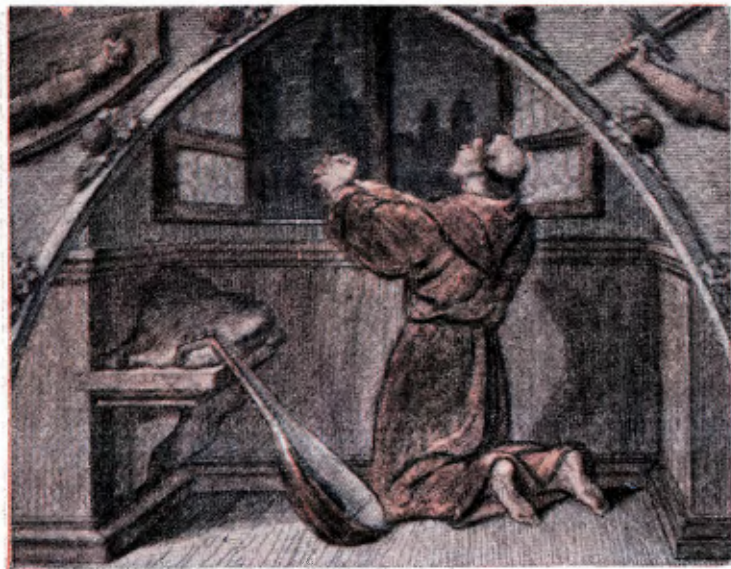

Luther te Worms

Wat zou er nu gebeuren? Van grote betekenis was, wat de jonge keizer Karel zou doen. In 1521 zou de eerste Duitse rijksdag onder zijn leiding te Worms worden gehouden.

De gezant van den paus deed alle moeite om den keizer er toe te brengen, dat hij Luther liet gevangen nemen. Luthers vrienden, en onder hen vooral de keurvorst, deden wat zij konden om gedaan te krijgen, dat Luther zich op de rijksdag kon verantwoorden. De keizer gaf hun toe. Luther kreeg een uitnodiging en een vrijeleide, waarmee hij in Worms kon verschijnen en naar Wittenberg terugkeren.

Luther aarzelde niet. Nu de keizer hem ontbood, was hij overtuigd, dat God hem riep. Ook toen hij onderweg was en er van zijn vrienden een bericht kwam, dat zij vreesden, hem niet te kunnen beschermen tegen de plannen van de tegenpartij, liet hij zich niet afschrikken. „Ik zal naar Worms gaan, al waren er ook zoveel duivels als pannen op de daken”.

Luther sterkt zich in het gebed

Onder groot gejuich van de toestromende menigte was Luther Worms binnengereden. De dag daarop moest hij voor den keizer en de rijksgroten verschijnen. De opzet van zijn tegenstanders was, hem niet aan het woord te laten komen, maar dit lukte hun niet. Want op de eerste vraag, of hij de boeken, die voor hem lagen, als de zijne erkende, antwoordde hij direct: Ja; maar op de tweede, of hij ze wilde herroepen, vroeg hij een korte bedenktijd. Hij kreeg die: 24 uur. Zo kwam er gelegenheid voor een uitvoeriger verantwoording.

Veel vrienden kwamen hem bemoedigen. Maar meer nog zocht hij zijn kracht in het gebed. In de felle spanning van zijn ziel riep hij tot God: O God, mijn God, help mij tegen al de wijsheid van de wereld!... Ik steun niet op enig mens, dat is vergeefs.... Sta Gij mij terzij om de naam van Uw lieven Zoon Jezus Christus!.... O God, help mij!.... Amen!

Zo vond hij de rust en de kracht, die hij nodig had voor zijn strijd.

Luther voor de Keizer

Innerlijk gesterkt, verscheen Luther de tweede dag weer voor de machtige vergadering. Eerst gaf hij breder rekenschap van de werken, die hij had geschreven. Toen hem daarna een kort antwoord werd gevraagd, sprak hij uit, dat hij zich niet bond aan paus of concilies, want deze hadden, zoals iedereen moest erkennen, gedwaald, maar alleen aan Gods Woord, de Bijbel. Zolang hij op grond hiervan niet overtuigd was, kon hij niet herroepen, want tegen zijn geweten te handelen, was heilloos en gevaarlijk. Aan de ene kant de keizer en andere aardse machthebbers, aan de andere kant de eenvoudige monnik — voor het oog waren het geen partijen voor elkaar. Maar de waarheid bleek ook hier aan geen aards getal en macht gebonden. Luthers woord maakte een diepe indruk. De vijanden waren verlegen, de vrienden verheugd.

Het dwaze Gods is wijzer dan de mensen; en het zwakke Gods is sterker dan de mensen.

Luther ontvoerd

De beslissing was gevallen. Luther krijgt nu 21 dagen om naar Wittenberg terug te keren. In verschillende plaatsen wordt hij met blijdschap ontvangen en geëerd. Hier en daar vraagt men hem te prediken. Is dat de man, die door den paus in de ban geslagen is?

Het is 4 Mei in de avond. Luther is nu nog met twee reismakkers onderweg. Daar springt plotseling een ruiter uit het bos te voorschijn, nog een paar mannen ijlen toe, het gezelschap wordt overvallen, Luther met geweld gegrepen, op een paard gezet en weggevoerd.

Het leek erger dan het was. Nu Luther over enkele dagen vogelvrij zou zijn, wilden zijn vrienden hem buiten bereik van zijn vijanden brengen. Daarom hadden zij deze overval en wegvoering op touw gezet. Luther zelf was voorbereid, maar overigens was alles zo geheim mogelijk gehouden. Zo wist bijna niemand, wat er eigenlijk was gebeurd.

Diep was overal de ontroering over Luthers verdwijning. Maar hijzelf was nu in veiligheid en kon zich voorbereiden voor nieuwe arbeid.

Luther vertaalt de Bijbel

Langs verschillende omwegen was Luther weggevoerd naar de hooggelegen Wartburg. Hij legde zijn monnikskleed af, liet zijn baard groeien en leefde hier zo als Jonker George.

Zijn werk zette hij voort. Hij zorgt voor een bundel preekvoorbeelden, maar nog belangrijker is zijn vertaling van het Nieuwe Testament. Vroegere vertalingen waren uit het Latijn. Luther ging terug naar het Grieks, de oorspronkelijke taal van het Nieuwe Testament. En dank zij het fijne taalgevoel, dat hem was geschonken, kon hij ook in dit opzicht meer dan anderen aan zijn volk geven. Hij nam het vertalen van den Bijbel ernstig op en zocht zuiverheid en eenvoud: „Vraag niet aan de letters in het Latijn, hoe ge Duits moet spreken, maar vraag het aan moeder de vrouw thuis, aan de kinderen op straat, de gewone man op de markt, kijk naar hun mond, hoe zij spreken, en vertaal dan; dan verstaan zij het en merken zij, dat ge Duits met hen spreekt”.

Luther stilt de beeldenstorm

Hoe moest de hervorming van de Kerk voortgang vinden? Er waren er in deze dagen, die heil zagen in revolutionair optreden en met geweld de misbruiken in de Roomse Kerk wilden afschaffen. Zo kwam het onder meer ertoe, dat in de kloosterkerk in Wittenberg de altaren werden gesloopt en de beelden vernield en daarna ook in de stadskerk de beelden een beurt kregen. Ook op andere plaatsen broeide het.

De misbruiken moesten weg, maar de manier waarop was toch niet onverschillig. Verwarring dreigde. Toen ging er een boodschap naar Luther om hem op de hoogte te brengen van de toestand en hem te vragen zijn plaats in Wittenberg weer in te nemen. Zo spoedig mogelijk was hij terug, en begon hij door zijn prediking te getuigen van de positieve kracht van het Evangelie Gods. Zo vermaande hij tot kalmte en vertrouwen, en keerden orde en rust terug.

Luther leest uit de Bijbel voor

Het maakte een groot verschil, of een vorst zich stelde in dienst van de Roomse Kerk en de Evangelische Christenen te vuur en te zwaard vervolgde, dan wel of hij ook zelf naar het Evangelie wilde leven. Frederik de Wijze, die van 1486 tot 1525 keurvorst van Saksen was, was daardoor voor Luther tot steun, dat hij zijn optreden met belangstelling volgde, hem niet in de handen van den vijand wilde spelen, en volle vrijheid liet voor de prediking van het Evangelie. Met nog meer beslistheid koos zijn broer en opvolger Johannes de Standvastige partij. Al vroeg hadden Luthers geschriften zijn hart gewonnen. Een verblijf in Wittenberg in de eerste maanden van 1525 bracht hem Luther nog nader. Met blijdschap sprak hij over Luthers preken en de belangstelling hiervoor bij het volk. Voor zichzelf maakte hij het Bijbellesen tot een dagelijkse gewoonte, en naar buiten kwam hij open en eerlijk voor zijn Evangelische overtuiging uit. Zo droeg hij op meer dan een manier bij tot de voortgang van de Hervorming.

Luther en Melancthon

In 1522 verscheen Luthers vertaling van het Nieuwe Testament. Die van het Oude Testament vroeg meer tijd. Het was, zo zei Luther, een heel karwei de Hebreeuwse schrijvers Duits te laten spreken. Bij het boek Job, vertelt hij, kon hij met zijn vrienden in vier daen soms nauwelijks drie regels klaar krijgen.

Met grote ernst werd ook dit deel bewerkt, want ook de heilige Schriften van het Oude Testament hebben hun waarde. „Hier zult gij de doeken en de kribbe vinden, waarin Christus ligt. Het zijn eenvoudige en geringe doeken, maar kostbaar is de schat, die erin ligt: Christus”.

In 1523 komt het eerste deel uit, in 1534 verschijnt de hele Bijbel. Luther geniet daarvoor de hulp van verscheidene geleerden, onder wie Melancthon wel een bijzondere plaats inneemt. Het werk kan niet te goed gedaan worden. Want Gods Woord moet spreken tot heel het volk en tot ieder mens.

Luther predikt het Woord Gods

Niet alleen door zijn geschriften, maar ook door zijn prediking is Luther voor velen tot zegen geweest.

In de prediking ging het hem erom, de hoedschap van God aan de mensen door te geven, levend en duidelijk. Daarom preekt hij voor de mensen, die hij voor zich zie^t, met hun zonden en met hun noden, op een manier, zo natuurlijk mogelijk, eenvoudig en aanschouwelijk. Het is een groot ding voor Gods aangezicht te moeten spreken van Zijn Goddelijk Wezen en majesteit. Maar als God het hart van de mensen opent, dan zien zij, dat zij uit zichzelf niet tot God kunnen komen. Met hun werken en verdiensten komen zij bedrogen uit. Maar God is in Christus tot ons gekomen, Hij steekt zelf de hand naar ons uit, en wie die hand aangrijpt, en vertrouwt op Gods genade, die vindt verlossing uit zijn nood, vergeving van zijn zonden en eeuwige zaligheid.

Luther viert het Heilig Avondmaal

De beginselen van de Hervorming moesten ook leiden tot hervorming van de godsdienstoefeningen. Luther trad hierbij heel voorzichtig op, in sommige punten te voorzichtig. Zo behield hij onder meer altaar en misgewaad. Maar in andere dingen bracht hij verbetering. De hele godsdienstoefening werd in de eigen taal gehouden. Hierbij kreeg ook de kerkzang zijn plaats, waarin allen samen God mochten loven en danken.

Ook de bediening van het Avondmaal onderging verandering. Zij kwam na de gewone godsdienstoefening, waarin de preek werd gehouden. Tevoren was er een voorbereiding geweest in de plaats van de vroegere biecht. En ontvingen de communicanten in de Roomse kerk alleen een ouwel, nu werd aan alle deelnemers brood en wijn uitgereikt, in overeenstemming met de instelling van Christus. Zo moest ook dit dienen om de harten meer te richten op het volkomen verzoeningswerk van Christus in Zijn dood aan het kruis.

Luther trouwt

Het sprak vanzelf, dat de Hervorming, die ernst wilde maken met het dienen van God naar de H. Schrift, de ongehuwde staat niet meer als geestelijker en heiliger dan een normaal huwelijksleven beschouwde. De Bijbel toch noemt het verbieden van het huwelijk een teken van afval van het ware Christendom (zie 1 Timotheüs 4 : 3).

Luther dacht er zelf in de eerste jaren nog niet aan om te trouwen, vooral omdat hij nooit zeker van zijn leven was. Maar in 1525 kwam ook voor hem het „wonderlijk avontuur”, zoals hij het noemde, dat hij getrouwd was. Zijn vrouw was Catharina van Bora, die vroeger door haar familie voor het klooster was bestemd, maar door Luthers geschriften het Evangelie had leren kennen en met andere meisjes kans had gezien uit het klooster te vluchten.

Luthers huwelijk is voor zijn leven en werk van grote waarde geweest. Zijn huis werd een toevlucht en een zegen voor velen.

Luther bij de pestzieken

In 1527 brak een pestepidemie, die in de omgeving van Wittenberg woedde, ook in de stad uit. Als voorzorgsmaatregel werd de Universiteit naar een andere stad overgebracht. De keurvorst drong er bij Luther op aan, dat ook hij de stad zou verlaten. Maar Luther bleef met een vriend op zijn post. Hier moest hij zijn om zieken en stervenden bij te staan.

Ook toen zijn eigen huis als een hospitaal werd, liet hij zich niet afschrikken. „Wij zijn niet alleen, maar Christus is met ons, Die ons de overwinning zal geven en ons in Hem tegen den Satan beschermen, zoals wij geloven en hopen”.

Luther vond de pest zelf niet zo erg als de angst van de mensen ervoor. Zij moesten voorbereid worden op ziekte en dood, en daartoe moesten de zielszorgers het volk vermanen om vlijtig uit Gods Woord te leren, hoe men leven en sterven moest. Wie op Christus ziet, behoeft de dood en het oordeel niet te vrezen, maar weet zich veilig bij Hem.

Luther's dochtertje sterft

In zijn gezin toonde Luther zich een wijs opvoeder. Dezelfde man, die naar buiten een zware strijd had te voeren, toonde vooral hier een gevoelig hart en een teer gemoed. Dat bleek ook bijzonder, toen hij en zijn vrouw getroffen werden door een zware beproeving: hun dochtertje Magdalena werd ziek en ging sterven. Het meisje was een vreugde voor haar ouders geweest, maar niet sterk. In het begin van September 1542 kwam de dood dichterbij. Zij was toen nog maar 13 jaar oud.

„Leentje, mijn dochtertje, ge zoudt wel gaarne hier bij uw vader blijven, maar ge wilt toch ook wel naar uw hemelse Vader gaan?” En het antwoord was: „Ja, lieve vader, zoals God het wil”. In haar laatste ogenblikken viel hij bij haar bed op zijn knieën en bad God haar te verlossen; toen was haar tijd gekomen en ontsliep zij in zijn armen. Zij werd opgenomen in de eeuwige zaligheid, waar direct na het sterven een ieder komt, die de Heiland heeft lief gehad.

De eerste martelaren van de Hervorming

Luthers gedachten waren tot Duitsland niet beperkt gebleven, maar ook in de Nederlanden doorgedrongen. Hier vielen de eerste martelaren. Want Rome streed en strijdt niet alleen met geestelijke middelen, maar maakt ook aards geweld aan zich dienstbaar. Twee Augustijner monniken, die de Evangelische leer hadden leren kennen en daarbij standvastig volhardden, werden 1 Juli 1523 te Brussel verbrand. Luther was diep ontroerd, toen hij ervan hoorde. Met tranen in de ogen zei hij: Ik dacht, dat ik de eerste zou geweest zijn, maar ik ben daartoe niet waardig gekeurd. Maar er was ook vreugde in zijn hart om de trouw van die jonge mannen, die tot het laatst toe getuigd hadden van hun geloof in Christus en temidden van de vlammen Gods lof hadden gezongen.

Het drong hem tot een schrijven aan de gelovigen in Holland, Brabant en Vlaanderen, en tot een aangrijpend lied, waarin hij dit sterven bezong en profeteerde van de nieuwe tijd, die komen ging.

Die tijd is gekomen, want millioenen hebben de weg van het Evangelie van Jezus Christus gekozen boven de weg van Rome en vrede gevonden.

Gratis verstrekt door de Paulus Vereniging,
Keizersgracht 470 te Amsterdam